

Η Νέα Εστία του Γρ. Ξενόπουλου και τα Ιταλικά Γράμματα

Σοφία Βαφειάδου Πασχαλινού

This article presents a representative portion of my doctoral thesis concerning Italian literature in the Athenian periodical *Nea Estia* from 1927 to the end of the 20th century. More than 500 Italian texts described and analyzed, are invaluable in terms of structure and presentation of the periodical itself, and for the greater aesthetic of Hellenic periodical literature, as well as for Hellenic comparative literature in general. The inclusion of Italian letters in *Nea Estia* in the specific period supplies much of the spirit of the Italian Renaissance — which has continued to influence Italian thought and letters even up to the present time — and which dynamically enriches the often prescriptive forms of Hellenic cultural production. As Greek scholars argue, Italian letters are the most closely aligned to the Hellenic. Rather than separating the two cultures, the historical and political conflicts between Italy and Greece operate in combination towards an unending reciprocation of ideas and ideals from ancient to modern times.

Δημιουργία και συντελεστές

Από τα μακροβιότερα περιοδικά του 20ου αιώνα, το δεκαπενθήμερο λογοτεχνικό περιοδικό *Νέα Εστία*, με άρτιας εμφάνισης — για την εποχή — σελίδες, ξεκινά την πορεία του στην ελληνική πνευματική ζωή το 1927 με ιδρυτή τον Γρηγόριο Ξενόπουλο και αντανακλά — άλλοτε

Χα-άα [~ ÁÚæ • @æ] } [~ ÉÚ [-ááG€€ [ÉÁ Á Á Á Á ÉÁ Á Á Á Á ÉÁQ } ΑΟΕΑΟ [• ΕΑ Τ ΕΑ
V • áæ } á \æ • Áæ } á Á Ο Ε Α Θ : á • Á Ç ^ á • Ε Δ Α Α Ο : ^ \ \ Á Ü ^ • á ε i & @ á } Á C E ~ • c i æ] á Ú : [& ^ á á } * • Á [- Á c @ ^ Á Ο í ^ } } á æ] Á Q } c ^ i } á c á [ ] á] Á Ó [ ] - ^ i ^ } & ^ Á
[- Á Ó i ^ \ \ Á Ü c ~ á á ^ • Ε Α Θ] á ^ i • Á W } á ç ^ i • á c ^ Á C E] ! á] Á G € € Η Ε Α Θ] á ^ i • Á W } á ç ^ i • á c ^ Á Ó ^ } á i c { ^ } c á [- Á S æ } * ~ á * ^ • Ε Ε Α Τ [á ^ i }] Á Ó i ^ \ \ Κ Α
C Ε Á ^ á á ^ Ε Α Τ i J E Í T I E

C E i & @ á ç ^ á á á c á Θ] á } á ^ i • Á W } á ç ^ i • á c ~ κ á á •] á æ & ^ É -] á } á ^ i • Ε ^ á ~ É á ~

περισσότερο κι άλλοτε λιγότερο — το λογοτεχνικό και κριτικό κλίμα, ως αντιπροσωπευτικός δείκτης των τάσεων για εβδομήντα τρία χρόνια του 20ου αιώνα. Στα 1933 συνδιευθυντής του περιοδικού γίνεται ο Πέτρος Χάρης. Για την Ελλάδα της εποχής, με αναγνωστικό κοινό περιορισμένο, λόγω των κοινωνικο-οικονομικών συγκυριών, η κυκλοφορία της *Νέας Εστίας* θεωρείται ένα επίτευγμα. Παρόλο που — κατά το μεγαλύτερο διάστημα — το περιοδικό εκπροσωπούσε τη συντήρηση και χαρακτηρίστηκε παραδοσιακό¹ στις σελίδες του κατά καιρούς δημοσιεύτηκαν και πρωτοποριακά κείμενα, δοκίμια κριτικής και άρθρα που συνέβαλλαν στην επιστημονική έρευνα.² Το περιοδικό, από την εναρκτήρια ακόμη περίοδο ζωής του, δεν λειτούργησε ως αμιγώς λογοτεχνικό έντυπο, αλλά με πολιτιστική γενικότερα ύλη απευθύνεται σε ευρύτερο του φιλολογικού και κριτικού κοινό: στην ύλη του περιλαμβάνονται εικαστικά και καλλιτεχνικά θέματα, γίνονται αναφορές σε προσωπικότητες των θετικών επιστημών, της φιλοσοφίας, κ.λπ. Το 1991, σε Διεθνές Συνέδριο στη Ρώμη, ο καθηγητής της Ιταλικής Λογοτεχνίας του Πανεπιστημίου Αθηνών Γερ. Ζώρας παρουσιάζει ορισμένα στοιχεία του πολυδιάστατου χαρακτήρα διαφόρων ελληνικών λογοτεχνικών περιοδικών — ανάμεσά τους και η *Νέα Εστία* — και σημειώνει τη σχέση τους με τις καλές τέχνες και το γενικότερο εικαστικό τους χαρακτήρα.³ Ως έντυπο πολιτιστικής γενικότερα ύλης, αλλά με αισθητό κέντρο βάρους στη λογοτεχνία, αποτέλεσε ένα έργο ζωής και έναν εκδοτικό άθλο, αφού ακόμη και στη τετραετία του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου κυκλοφορούσε ανελλιπώς. Η *Νέα Εστία* για τους παραπάνω λόγους αποτέλεσε αναμφισβήτητα έναν από τους αντιπροσωπευτικότερους δείκτες των πνευματικών τάσεων του 20ου αιώνα⁴ και ακόμη και σήμερα το έργο της δεν έχει αξιολογηθεί και αποτιμηθεί επιστημονικά, όπως άλλωστε των

1 Βλ. σχετικό σχολιασμό: Μαστροδημήτρης, 1998, 2η: 36.

2 Βαφειάδου Πασχαλινού, Σοφία, 2002:113–117.

3 Ζώρας, 1999:518–524. Βλ. και το άρθρο στην ιταλική, σχετικό με τα ελληνικά λογοτεχνικά περιοδικά, Zoras, 1991–1993:165–168.

4 Βαφειάδου Πασχαλινού, Σοφία, 2002:115.

Xæ-ðæá [~ ÁÚæ • @æjə] [~ ÉÁÚ [-ðæáGEE [ÉÁ Á Á Á Á ÉÁ Á Á Á Á ÉÁQ } ÁÓÉÁÖ] [• ÉÁ T ÉÁ V • ðæ } á \ æ • ðæ } á Á Ö Á Ö : æ : á Á Ç Á á • ÉDÁÁ Ö : \ \ \ Á Ü Á • \ æ i & @ Á } Á C E ~ • ç j æ j æ Á Ú : [& \ \ áá } * • Á [- Á c @ \ \ Á Ö i \ } } æ j Á Ö } c \ i } æ ç [ ] æ j Á Ö [ ] - \ i \ } & \ \ Á Ö : \ \ \ Á Ü c ~ á á \ • ÉÁ Ö j } á \ i \ Á W } á ç \ i \ • ç \ Á C E] ! j Á G E E H Á É Á Ö j } á \ i \ Á W } á ç \ i \ • ç \ Á Ö \ } æ i c { \ } ç [- Á S æ } * ~ æ * \ • Á É Á T [á \ i \ } Á Ö : \ \ \ Á Ü Ç É á \ j æ á \ É Á T I J E Í T I E

ÇE i & @ ç \ á \ æ ç Á Ö j } á \ i \ Á W } á ç \ i \ • ç \ k á •] æ & \ É - j } á \ i \ • É \ á ~ É æ ~

περισσότερων λογοτεχνικών περιοδικών. Ευτυχώς όμως, τα τελευταία χρόνια άρχισε να υπάρχει σχετικό ενδιαφέρον για το ρόλο των περιοδικών στην ιστορία της νεοελληνικής λογοτεχνίας και γίνονται σχετικές μελέτες — αρκετές είναι αδημοσίευτες διδακτορικές διατριβές — καθώς και αφιερώματα περιοδικών⁵ που έχουν ως αποτέλεσμα την αποκατάστασή τους και την αξιολόγηση που τους πρέπει στην ιστορία της νεοελληνικής φιλολογίας.

Κριτική και ιδεολογική ταυτότητα

Ο Απ. Σαχίνης, το 1951, στο “Προσεγγίσεις-Δοκίμια Κριτικής” αναφέρεται με πολύ θετικά σχόλια στη παρουσία της *Νέας Εστίας* για τα 25 — έως τότε — χρόνια: “...Τον Απρίλιο του 1927, σε μια στείρα για τα ελληνικά γράμματα περίοδο, όταν οι παλαιότεροι λογοτέχνες μας άρχισαν να υποχωρούν από το προσκήνιο και οι νεότεροι ήταν ακόμα ανύπαρκτοι, ο Γρηγόριος Ξενόπουλος είχε την ευτυχισμένη έμπνευση να ιδρύσει ένα δεκαπενθήμερο λογοτεχνικό περιοδικό, που το ονόμασε *Νέα Εστία*...”. Για το χαρακτήρα του περιοδικού παρατηρεί: “...Στα πρώτα χρόνια της έκδοσής του το περιοδικό ήταν συντηρητικό και δεν ευνοούσε πολύ τα νέα ρεύματα και τους νέους λογοτέχνες, παρόλο που από τη πρώτη στιγμή στηριζόταν στη τακτική συνεργασία των κριτικών της γενιάς του ’20...”. Με ένθερμα λόγια σχολιάζει και τη παρουσία του Πέτρου Χάρη ως συνδιευθυντή του περιοδικού και από το 1935 ως μόνου διευθυντή: “...Το 1933, χρονιά κατά την οποία μπαίνει συνδιευθυντής με τον Ξενόπουλο ο Πέτρος Χάρης, η *Νέα Εστία* αποκτά νέα ζωή: αρτιότερη ενημέρωση, εκλεκτότερη συνεργασία, πιο ζωντανή συμμετοχή στη σύγχρονη πνευματική ζωή. Τέλος, το 1935, όταν ο Πέτρος Χάρης αναλαμβάνει μόνος τη διεύθυνση του περιοδικού, και πάλι νέα πρόοδος και νέα βελτίωση σημειώνεται: οι σελίδες αυξάνονται, οι συνεργάτες διαλέγονται από έναν πλατύτερο κύκλο πνευματικών ανθρώπων, η ποιότητα ανεβαίνει...”. Και συνεχίζει: “...Γνωρίζει να διαλέγει, να εμπνέει και να συγκεντρώνει γύρω του

⁵ Βλ. και Ζωγραφίδου, Ζωζή. 1999:17, υποσημ. 4.

Χα·ϊαά [~ÁÚæ·@æjə] [~ÉÁÚ [-æáC€€ [ÉÁ Á Á Á Á ÉÁ Á Á Á Á ÉÁQ; ÁÓÉÁÓ] [·ΛÉÁΤÉÁ
 V·:æ) à\æ·Aæ] áhÓÉÁΘ;æ : á·ÁÇ^á·EΔÁÁÓ;^Λ^Λ^Ü^·^æi&@hā } ACE ~·c;æjæκÁÚ; [&^Λáá] *·Á [-Ác@^hÁÓi^ } ææiÁQ; } c^i } ææc [ ] æjÁÓ [ ]·-^i^Λ } &^Á
 [-ÁÓ;^Λ^Λ^Üc ~ áá··ÉÁΘjā } á^i·ÁW } áç^i··ic^ACE] !;hG€€HÁÉÁΘjā } á^i·ÁW } áç^i··ic^ÁÓ^ } æ;tc { ^ } cÁ [-ÁSæ] * ~æ·^·ΛÉÁΤ [á^i] ÁÓ;^Λ^Λ^ΚÁ
 ÇÉÁ^æá^ÉÁÍ | JÉÍ ÍÉ

ÇE!&@ç^á^áæcÁΘjā } á^i·ÁW } áç^i··ic^κÁá·] æ&^É·jā } á^i·É^á ~Éæ ~

συνεργάτες, ξέρει να ξεχωρίζει το καλό, το ουσιαστικό και το κύριο, δεν φοβάται την εντατική εργασία...”. Γενικότερα για το περιοδικό αναφέρει: “...Με την κανονικότητα της έκδοσής της και την πληρότητα της ενημέρωσής της παρέχει στον αναγνώστη, που θέλει να μελετήσει τη λογοτεχνική κίνηση της περασμένης περιόδου, έναν άρτιο πίνακα όλων των εκδηλώσεων της λογοτεχνίας μας”.

Βεβαίως δεν λείπει και η αρνητική κριτική, που τις περισσότερες φορές στηρίζεται σε επισφαλείς ή λανθασμένες πληροφορίες, όπως το ότι η *Νέα Εστία* ήταν κλειστή και αρνητική για τους νέους.⁶ Οι σχέσεις της *Νέας Εστίας* με τα διάφορα λογοτεχνικά περιοδικά χαρακτηρίζονται ουδέτερες σε γενικές γραμμές, χωρίς να λείπουν οι αντιθέσεις.⁷ Για τους αναγνώστες των λογοτεχνικών περιοδικών της εποχής, τους λογοτεχνικούς κύκλους αλλά και τους σύγχρονους ερευνητές είναι ωστόσο σαφή ορισμένα ιδεολογικά χαρακτηριστικά και οι θέσεις των περιοδικών, όπως για παράδειγμα τα ανανεωτικά και νεωτερίζοντα περιοδικά *Επιθεώρηση Τέχνης*, *Ελεύθερα Γράμματα*, κ.ά. και συντηρητικά όπως η *Αγγλοελληνική Επιθεώρηση*, κ.ά. Σε όλο το φάσμα της εβδομηκονταετίας, αλλά κυρίως μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, κάθε περιοδικό πρόβαλε την ιδεολογία του και οι σχέσεις πνευματικής σύμπνοιας ή αντιπαλότητας εκφράζονταν ελεύθερα.⁸

Από την προπολεμική στη μεταπολεμική εποχή, πολλοί λογοτέχνες και κριτικοί μεταστράφηκαν ιδεολογικά από χώρο σε χώρο και, όπως είναι φυσικό, επηρέασαν το ιδεολογικό πλαίσιο που κινείται το κάθε περιοδικό. Από την ίδρυσή της έως και τα χρόνια της δικτατορίας, θα λέγαμε πως η *Νέα Εστία* εξέφρασε τον φιλελεύθερο ουμανισμό και ιδεαλισμό της αστικής διανόησης. Σε κρίσιμες συγκυρίες, η *Νέα Εστία* τήρησε και πρόβαλε μία στάση ιδεολογικής ουδετερότητας και φαίνεται πως η επιλογή των κειμένων και άρθρων ήταν σχετική, σε

⁶ Αργυρίου, 1988:17–25.

⁷ Όπως της ιδεολογικής αντιπαράθεσής της με την *Ελληνική Δημιουργία*, βλ. και Τζιόβας, 1989:155–156.

⁸ Γαραντούδης, 2002:1023–1044.

Xæ-ðæá [~ ÁÚæ • @æ] } [~ ÉÁÚ [-ðæáC€€] ÉÁ Á Á Á Á ÉÁ Á Á Á Á ÉÁQ } ÁÓÉÁÓ] [• ΛÉÁ ΤÉÁ
V • ðæ } á \æ • ðæ } á ÆÁÓÁ } ð • ÁÇ^á • ΕΔÁÁÓ } ΛΛ^ΛÜ^• Λæí & @Áá } ACE ~ • ç } æ] æ } ÁÚ } [& Λ^áá } * • Á [-Áç @ Λ^ÁÓí^ } } æç] ÁQ } ç^í } æç] [ ] æ] ÁÓ [ ] -^í^ } & Λ^
[-ÁÓí^ ΛΛ^ΛÜç ~ áá^ • ΕÁQ] } á^í • ÁW } áç^í • ç^í ACE] ! ð] G€€ ΗÁÉÁQ] } á^í • ÁW } áç^í • ç^í • ÁÓ^ } æíç { } ç] ç] [-ÁSæ } * ~ æ^ • ΛÉÁ Τ [á^í }] ÁÓí^ ΛΛ^ΛÁ
ÇÉÁ^æá^ ΛÉÁ Τ] JEÍ Í É
ÇEí & @áç^ á^áæç] } á^í • ÁW } áç^í • ç^í • ΚÁá •] æ & Λ^É-] } á^í • É^á ~ Éæ ~

γενικές γραμμές, όμως υπήρχε μία αισθητική γραμμή στο περιοδικό που θα μπορούσε να χαρακτηριστεί συντηρητική,⁹ από το γεγονός και μόνο πως απέναντι στα κατά καιρούς αιτήματα του κοινωνικού και πολιτικού γίνεσθαι δεν ελάμβανε μαχητική και σαφή θέση. Για πολλούς από τους κριτικούς και μελετητές, που συνεργάζονταν με πάνω από ένα περιοδικά, το κοινό μπορούσε εύκολα να συμπεράνει τις ιδεολογικές θέσεις τους.¹⁰

Επειδή μέχρι σήμερα δεν έχει γίνει κάποια συστηματική μελέτη από τους φιλόλογους για τις ιδεολογικές θέσεις των εν λόγω περιοδικών, είναι αρκετά επισφαλές να καταλήξουμε σε οριστικά συμπεράσματα. Όμως, από ενδείξεις και διάφορες λεπτομέρειες που εντοπίστηκαν θα μπορούσαμε να θεωρήσουμε πως η *Νέα Εστία* δεν επεδίωξε να συνδεθεί με πολιτικο-κοινωνικές συγκυρίες. Όμως, από τις επιλογές της ύλης του περιοδικού, την αποσιώπηση διαφόρων λογοτεχνικών δρώμενων, την επιλογή συγκεκριμένων συγγραφέων και ποιητών, κ.λπ., μπορούμε να συμπεράνουμε ορισμένα σημεία της ιδεολογικής του ταυτότητας, παρ' όλα αυτά χρειάζεται προσεκτική ανάλυση και βαθιά συγκριτική γνώση της ιστορικο-πολιτικο-ιδεολογικής βάσης δεδομένων της κάθε εποχής στην οποία ανήκει το περιοδικό. Αναμφισβήτητα, η ιδεολογία, η θεωρία και η ιστορία επηρεάζουν την κοινωνιστική λογοτεχνία κάθε εποχής, οπότε και τα περιοδικά που τη συνοδεύουν.¹¹ Έντονες αλληλεπιδράσεις λογοτεχνίας-ιδεολογίας εντοπίζονται σε περιοδικά με ανανεωτικές και νεωτερίζουσες τάσεις όπως προανέφερα,¹² αλλά για

⁹ Βλ. και Μαστροδημήτρης, 1998:38. Σχετικά με το ρόλο της *Νέας Εστίας* στην ελληνική πνευματική ζωή από το 1927 ως σήμερα.

¹⁰ Ορισμένοι συνεργάτες της *Νέας Εστίας* εξέφρασαν έντονα τις απόψεις τους σε άλλα περιοδικά, με αποτέλεσμα να χαρακτηρισθούν, όπως για παράδειγμα ο Κ. Ουράνης, που εξέφρασε τον θαυμασμό του προς την Αγγλία, στην *Αγγλοελληνική Επιθεώρηση*, τον Μάρτιο του 1945, τόν. 1, σ. 5, τρεις μήνες μετά τα Δεκεμβριανά. Βλ. και Τζιόβας Δημήτρης *Οι μεταμορφώσεις του εθνισμού και το ιδεολόγημα της ελληνικότητας στο μεσοπόλεμο*, Οδυσσεάς, Αθήνα 1989 σ. 153-159 για τις διαφορές που ξεσπούν ανάμεσα στους κριτικούς, ποιητές, ιστορικούς, κ.λπ., και σε διάφορα περιοδικά.

¹¹ Βλ. και Μερακλής, 1987:181-195.

¹² Όπως τα *Νεοελληνικά Γράμματα* (1936-1941), τα *Ελεύθερα Γράμματα* του Δημ. Φωτιάδη (1945-κ.ε.), οι *Πρωτοπόροι* και οι *Νέοι Πρωτοπόροι* (1930-1934), η *Αναγέννηση*

Xæ-ðæá [~ ÁÚæ • @æ]æ [~ ÉÁÚ [-ðæáGÆÉ [ÉÁ Á Á Á Á ÉÁ Á Á Á Á ÉÁQ } ÁÓÉÁÓ [ ] • ÉÁ ΤΕÁ
V • ðæ } á ðæ • ðæ } á ÓÉÁQ : æ : á ÁÇ Á á • ÉΔÁÁÓ : Á Á Á Á Ú Á • ðæ i & @ Áá } ÁÇ ~ • c i æ]æ ÁÚ : [& Á áá } * • Á [-Áç @ Á Ó í Á } } ææ [ÁQ] c Á i } æç [ ] æ] Á Ó [ ] - Á i Á } & Á
[- Á Ó i Á Á Á Ú c ~ á á • ÉÁQ]æ } á Á i Á W } áç Á i • áç ÁÇÉ] i á] GÆÉ H Á É Á Q]æ } á Á i Á W } áç Á i • áç Á Ó Á } æ i c { \ } ç [- Á S æ } * ~ æ • Á • ÉÁ Τ [á i } } Á Ó i Á Á ΚÁ
ÇÉ Á i } æ á Á É Á i J É Í T I É

ÇÉ i & @ áç Á á áæç Q]æ } á Á i Á W } áç Á i • áç ~ ΚÁá •]æ & É -]æ } á Á i • É Á ~ Éæ ~

τη *Νέα Εστία* δεν υπάρχουν σαφείς καταγραφές ή μαρτυρίες, ούτε από τις επιλογές της ύλης, ούτε από την επιλογή των συνεργατών, αλλά ούτε και από το ύφος των κειμένων. Οπωσδήποτε, όμως, υπάρχει μία γενική αίσθηση και τάση κοσμοπολιτισμού του περιοδικού, ακόμα και από τα εικαστικά θέματα στις σελίδες του, τις αναφορές στον κινηματογράφο, τις πολιτιστικές εκδηλώσεις, κ.λπ. Επίσης, ο ευρύς κύκλος συνεργατών, ελλήνων και ξένων, που ανήκουν σε διαφορετικούς κόσμους κοσμοθεριών και κουλτούρας, προσδίδει έμμεσα ή ενισχύει αυτόν το χαρακτηρισμό.

Η παρουσία του περιοδικού και οι συνεργάτες

Η *Νέα Εστία* υιοθετεί και καλλιεργεί το τεύχος-αφιέρωμα — που εισήγαγε το περιοδικό *Εστία* και που φαίνεται πως ενθουσίαζε τον Ξενόπουλο χωρίς να έχει την απαιτούμενη επίδραση και απήχηση στο κοινό¹³ — και προσθέτει στο ενεργητικό της σημαντικά πολυσέλιδα τιμητικά αφιερώματα (4 έως 8 το χρόνο και από το 1938 το Χριστουγεννιάτικο Αφιέρωμα), τα οποία εξαντλούνταν και είχαν έκτακτη ζήτηση. Στην πλειονότητά τους συνδέονται με επετειακά γεγονότα: γέννηση, θάνατος, διάκριση, κ.λπ. Με το πέρασμα του χρόνου και πληθαίνοντας οι επέτειοι γίνεται ολοένα και πιο δύσκολο το να παρακολουθήσει το περιοδικό όλες τις επετείους και όλα τα πρόσωπα, αλλά τα κριτήρια επιλογής παραμένουν η προσφορά, “το χρέος” και “η οφειλή” προς τους τιμώμενους και τους αναγνώστες, σύμφωνα με τη κρίση του εκδότη, όπως φαίνεται και από τους προλόγους των αφιερωμάτων.

Αξίζει να σημειωθεί πως, όπως και στα περισσότερα περιοδικά, οι συνεργάτες της *Νέας Εστίας* δεν ήταν αμειβόμενοι, δεν είχαν δηλαδή επαγγελματική σχέση με το περιοδικό όπως έχουν οι περισσότεροι συνεργάτες με τη σημερινή μορφή. Το “επιτελείο” των συνεργατών

του Γληνού (1926–1928) και η *Επιθεώρηση Τέχνης* (1955–1967) Βλ. και το αφιέρωμα στην *Επιθεώρηση Τέχνης* στο *Διαβάζω* 67/20.4.83.

¹³ Καρπόζηλου, 1982:15.

Xæ-ðæá [~ ÁÚæ • @æjã } [~ ÉÁÚ [-ðæáG€€ [ÉÁ Á Á Á Á ÉÁ Á Á Á Á ÉÁQ } ÁÓÉÁÖ [ ] • ΛÉÁ ΤÉÁ
 V • ðæ } á \æ • ðæ } á Æ ÓÉÁÖ [ðæ : ð • ÁÇ Á ð • ΕΔÁÁ Ö [• ΛΛ Á Ü Á • Λæ i & @ Áá } ÁÇÉ ~ • ç ðæjæκÁÚ [[& Λ^ áá } * • Á [-Áç @ Λ^ Á Ó í ^ } } ææjÁQ } ç ^ i } æçá [ ] æjÁÖ [ ] - Λ ^ i } & Λ^ Á
 [- Á Ö i Λ Λ Á Ü ç ~ á ð • ÉÁÖjã } á ^ i • ÁW } áç ^ i • çç ^ ÁÇÉ] ! ðjÁG€€ΗÁÉÁÖjã } á ^ i • ÁW } áç ^ i • çç ^ Á Ö ^ } æ i ç { ^ } çÁ [- Á Sæ } * ~ æ * • ΛÉÁ Τ [á ^ i } Á Ö i Λ Λ ΚÁ
 ÇÉ Á ^ jæá ÉÁ Í JÉ Í Í É

ÇÉ i & @ áç ^ á ðæáÖjã } á ^ i • ÁW } áç ^ i • çç ^ κÁá •] æ & Λ^ - jã } á ^ i • É Λ ~ Éæ ~

της *Νέας Εστίας* προέρχεται από το Διαπλασιακό περιβάλλον των κοινωνικών εκδηλώσεων και γιορτών, των συναντήσεων και συζητήσεων, των βαθύτερων δεσμών φιλίας και πνευματικής καλλιέργειας ενός φυτώριου προσωπικοτήτων του χώρου των τεχνών και των επιστημών, ορισμένοι από τους οποίους αποτέλεσαν μελλοντικούς εκπροσώπους των γραμμάτων και των τεχνών του νεοελληνικού μας πολιτισμού. Ο Γρ. Ξενόπουλος, χωρίς ποτέ να παρουσιάζεται ως “διδάσκαλος”, δείχνοντας μόνο τρόπους σκέψεις, άνοιξε το δρόμο στη λογοτεχνία και τη διανοήση διαλέγοντας αυτό το θαυμαστό τρόπο μετάδοσης γνώσεων, μέσα ακόμη κι από τη ζωντανή επικοινωνία των συντελεστών της παραγωγής του εντύπου. Το περιοδικό, μαζί με έλληνες επιφανείς μελετητές και καθηγητές, όπως οι Γ. Αθανασιάδης-Νόβας, Γ. Ε. Τυπάλδος, Ε. Μόσχος, Κ. Τσάτσος, Μ. Μανούσακας, Γ. Ζώρας, ευρυμαθείς λογίους και μεταφραστές όπως οι Μελισσάνθη, Μ. Δαλμάτη, Εύα Κοππ, συνεργάζεται με μία σειρά αλλοδαπών εκλεκτών συντελεστών, όπως οι Endrè Horvath, Bruno Lavagnini, Andrè Mirambel, R. Saurel, F. M. Pontani, M. Vitti, κ.ά., συνθέτοντας τους σταθμούς της σχέσης του περιοδικού με τη Νεοελληνική Φιλολογία. Μακροχρόνιοι συνεργάτες του περιοδικού υπήρξαν οι: Γ. Πράτσικας, Ισμ. Παπανικολάου, Κ. Αλέπης, Γ. Σπαταλάς, Θ. Μακρής, Άρ. Δικταίος, Ιούλ. Καϊμης, Τ. Μπάρλας, κ.ά., που έδωσαν μεταφράσεις έργων της ιταλικής λογοτεχνίας από το Μεσαίωνα ως τον 20ο αιώνα στο ελληνικό κοινό.

Ο πλούτος και η πολυμορφία τόσο στη γλώσσα όσο και στις τέχνες, χαρακτηρίζουν το περιοδικό αναπόσπαστο κομμάτι της νεοελληνικής πνευματικής μας παράδοσης. Μέσα από τα μεταφράσματα πεζών, ποιητικών και θεατρικών κειμένων παρουσιάζεται μεγάλο μέρος της ξένης λογοτεχνικής παραγωγής: μεταφρασμένα έργα από τις ευρωπαϊκές αλλά και τις λιγότερο διαδεδομένες γλώσσες, όπως τα ιρανικά, τσέχικα, ινδικά, ουγγρικά, βουλγάρικα, τουρκικά, αφρικανικά, κ.λπ., αποτελούν πρόσφορο υλικό μελέτης για τους ειδικούς επιστήμονες.

Xæ-ðæá [~ ÁÚæ • @æjæ] [~ ÉÁÚ [-ðæáGEE [ÉÁ Á Á Á Á ÉÁ Á Á Á Á ÉÁQ] ÁÓÉÁÖj [• ÁÉÁ TÉÁ
V • ðæ] á \æ • Áæ] á Á ÖÉÁÖj :æ : á ÁÇ Á á • ÉDÁÁÖj : \ \ Á Á Ü • Áæi & @ Áá } ACE ~ • c [æjææ] ÁÚj [& Á Á áá } * • Á [-Ác @ Á Á Öi ^ } } æj Á Öj } c ^ i } æcá [ ] æj Á Ö [ ] - ^ i ^ } & Á
[- Á Ö i ^ \ \ Á Üc ~ áá ^ • ÉÁÖj] á ^ i • ÁW } áç ^ i • áç ^ ACE] ! áj GEEHÁÉÁÖj] á Á ^ ÁW } áç ^ i • áç ^ ÁÖ ^ } æi c { ^ } cÁ [- Á Sæ } * ~ æ * ^ • ÁÉÁ T [á ^ i] Á Ö i ^ \ \ KÁ
ÇÉÁ ^ j æ á Á ÉÁ i JÉ i i É

ÇEi & @ áç ^ á á æcá Öj] á ^ i • ÁW } áç ^ i • áç ^ KÁá •] æ & Á É - jæ] á ^ i • É á ~ Éæ ~

Η παρουσία των ιταλικών γραμμάτων στις σελίδες της *Νέας Εστίας*

Ειδικότερα για τα ιταλικά γράμματα — τον μοναδικό τομέα τόσο στενά συνδεδεμένο πνευματικά με την ελληνική λογοτεχνία και πολιτισμό — οι σελίδες της *Νέας Εστίας* αποτελούν φορέα γνώσης μίας τόσο κοντινής μας πραγματικότητας με κοινό πολιτισμό και διαφορετική επίσημη γλώσσα. Εξετάζοντας τις περιπτώσεις της Ιταλικής Γραμματείας, που έχουν δημοσιευθεί με τη μορφή μεταφράσεων, άρθρων, δοκιμίων κριτικής, μελετημάτων, βιβλιοκρισιών, σχολιασμού ευκαιριακών γεγονότων και την παρουσίαση Ιταλών λογοτεχνών και λογίων από το 1927 έως το τέλος του αιώνα, διανύουμε όλο το φάσμα της πνευματικής Ιταλίας από το Μεσαίωνα ως τη σύγχρονη εποχή. Στις σελίδες — από το πρώτο κίολας τεύχος — του νεοϊδρυθέντος περιοδικού, παρουσιάζονται τα παραπάνω με ιδιαίτερη ευαισθησία και φροντίδα, οφειλόμενη ίσως και στη Ζακυνθινή καταγωγή του Γρ. Ξενόπουλου, με όσα εκείνη φέρει. Το Ιόνιο αποτέλεσε άλλωστε τη γέφυρα των δύο πολιτισμών και παρά τις αρνητικές ιστορικές συγκυρίες που αντιμετώπισαν οι δύο χώρες, οι πολιτικές, οικονομικές, κοινωνικές και πνευματικές τους εξελίξεις είχαν διαχρονικές επιρροές και αλληλεπιδράσεις. Η Ελλάδα στις αρχές του 20ου αι., διανύοντας μία συντηρητική οικονομικά περίοδο, γνωρίζει την ιταλική λογοτεχνία σε μεγάλο βαθμό από τις μεταφράσεις και τις δημοσιεύσεις που γίνονται στις σελίδες και τα αφιερώματα των σημαντικότερων λογοτεχνικών περιοδικών.

Η Ελλάδα στις αρχές του 20ου αι., διανύοντας μία συντηρητική οικονομικά περίοδο, γνωρίζει την ιταλική λογοτεχνία, στο μεγαλύτερο βαθμό, από τις μεταφράσεις και τις δημοσιεύσεις των λογοτεχνικών περιοδικών. Σε μία εποχή σηματοδεδειγμένη από τη Μικρασιατική Καταστροφή (1922) και την ανακήρυξη της Ελληνικής Δημοκρατίας (1924), που στο χώρο των γραμμάτων κυριαρχεί η μορφή του Παλαμά (ο οποίος μελετά νέες τάσεις της ιταλικής λογοτεχνίας και συγγράφει μελέτες που αφορούν Ιταλούς λογοτέχνες)¹⁴... και της γενιάς του '30, η παρουσία της *Νέας Εστίας*, που κυκλοφορεί ανά δεκαπενθήμερο,

Xæ-ðæá [~ ÁÚæ • @æjə] [~ ÉÁÚ [-ðæáGæÉ [ÉÁ Á Á Á Á ÉÁ Á Á Á Á ÉÁQ } ÁÓÉÁÖ] [• ÉÁ T ÉÁ V • ðæ } á \ æ • Áæ } á Á Ó É Á Ö] : æ : á • Á Ç Á á • É D Á Á Ö ; Á Á Á Á Ü Á • Á æ i & @ Á á } Á C E ~ • ç j æ j æ Á Ú ; [& Á Á á } * • Á [- Á ç @ Á Á Ö í Á } } æ j Á Ö [ ] - Á í Á } & Á [- Á Ö ; Á Á Á Á Ü c ~ á á • É Á Ö j á } á Á • Á W } á ç Á ; á c ~ Á C E] ! á j G E É H Á É Á Ö j á } á Á • Á V } á ç Á ; á c ~ Á Ö Á } æ t c { } ç [- Á S æ } * ~ æ • Á • Á É Á T [á Á ; Á Ö ; Á Á Á K Á Ç É Á } æ á Á É Á T I J É Í T I É

ÇÉ! & @ ç Á á á æ á Ö j á } á Á • Á W } á ç Á ; á c ~ K Á á •] æ & Á É - j á } á Á • É Á á ~ É æ ~

γίνεται αρκετά αισθητή και κυριαρχεί στις συντροφικές των λογίων της εποχής. Η παρουσία των Ιταλικών Γραμμάτων στις σελίδες της, μετά την καταγραφή και μελέτη των λημμάτων κρίνεται εντυπωσιακή, λαμβάνοντας υπ' όψη τις συνθήκες κάτω από τις οποίες συντελέστηκε το δημοσιευμένο υλικό, και αποτελεί πνευματικό πλούτο τόσο για τη μεταφρασεολογία και τη συγκριτική φιλολογία όσο και για τη διανόηση των δύο γειτονικών χωρών.¹⁴

Ενδεικτικά αναφέρονται στη συνέχεια, χρονολογικά, ορισμένα λήμματα, για να δώσουν τη σχετική θεματική χροιά προσώπων και γεγονότων: το 1933 ο Μ. Θ. Λάσκαρης δημοσιεύει στη *Νέα Εστία* μελέτη για τον Κοραή και το Manzoni,¹⁵ ο Π. Νιρβάνας γράφει κριτικό άρθρο για το φουτουρισμό με αφορμή την επίσκεψη του ιδρυτή του Marinetti.¹⁶ Σχέσεις φιλίας μεταξύ Ελλήνων και Ιταλών συγγραφέων και ποιητών, όπως του Σαραντάρη με τον Ungaretti, του Montale με τον Σεφέρη, ο θαυμασμός του Ungaretti για τον Καβάφη, και άλλων, ενισχύουν τους πνευματικούς δεσμούς των δύο λογοτεχνιών. Η απονομή του Νομπέλ Λογοτεχνίας στο Luigi Pirandello το 1934, αλλά κι ο θάνατός του δύο χρόνια αργότερα αποτελούν αφορμή για τη συγγραφή μελετημάτων από τους συνεργάτες της *Νέας Εστίας*. Επίσης, από της σελίδες της την εποχή αυτή περνούν παλαιότεροι αλλά και σύγχρονοι Ιταλοί λογοτέχνες: Ludovico Ariosto, Giovanni Pascoli, Grazia Deledda, Giacomo Leopardi, Gabriele D' Annunzio, Guido Gozzano, Giovanni Verga, Giovanni Carducci, κ.ά. Σημαντικές οι προσπάθειες των Bruno Lavagnini να μεταφράσει ποιήματα από

¹⁴ Σχετικό δημοσίευμα Βαφειάδου Πασχαλινού, Σοφία "Πνευματική ζεύξη Ελλάδος-Ιταλίας μέσα από τις σελίδες της *Νέας Εστίας* στον 20ο αιώνα" *Νέα Πορεία*, Ιαν.-Μάρτιος 2002, 563-565/237 σ. 50-55, όπου αναφέρονται ενδεικτικά αρκετά λήμματα και σχολιάζεται η σημασία της παρουσίας τους.

¹⁵ *Νέα Εστία* 13, 1933:407-409. Ποιήματα που απέστειλε ο Manzoni στον Κοραή κατά τα νεανικά του χρόνια.

¹⁶ *Νέα Εστία* 13, 1933:180-181. Με αφορμή την επίσκεψη του Marinetti στην Ελλάδα, ενώ το 1940 δημοσιεύεται συγκριτική μελέτη του Γεωργίου Ζώρα για τον Κάλβο και το Φώσκολο *Νέα Εστία* 27, 1940:345-352. Σχετικά με τη φιλία των μοιρδεατών λογίων, βασισμένο στην αλληλογραφία τους.

Xæ-ðæá [~ ÁÚæ • @æjæ] [~ ÉÁÚ [-ðæÁÇÉÉ] ÉÁ Á Á Á Á ÉÁ ÉÁÚ ÁÓÉÁÓ] [• ÉÁ ΤΕÁ
V • ðæ } á\æ • Áæ } á\ÓÉÁÚ } æ : á • ÁÇ^á • ÉΔÁÁÓ } ^\^ Á^Ü • ^æí & @jæ } ÁÇÉ ~ • çjæjæ } ÁÚ } [& ^ áá } * • Á [-Áç@^ÁÓí^ } } æjÁÚ } ç^í } æç [ ] æjÁÓ [ ] -^í^ } & ^Á
[-ÁÓí^ \^ \^ ÁÚç ~ áá^ • ÉÁÚjæ } á^í • ÁW } áç^í • çç^ ÁÇÉ] !jÁGÇÉHÁÉÁÚjæ } á^í • ÁW } áç^í • çç^ ÁÓ^ } æç { ^ } çÁ [-ÁSæ } * ~ æ^ • ^ÉÁ Τ [á^í }] ÁÓí^ \^ \^ ΚÁ
ÇÉÁ^jæá^ÉÁ Τ JÉÍ Τ É

ÇÉ! & @ç^ á^æçÁÚjæ } á^í • ÁW } áç^í • çç^ ΚÁá •] æ&^É-jæ } á^í • É^á ~ Éæ ~

τις Σκιές του Λ. Πορφύρα¹⁷ και Ν. Καζαντζάκη να μεταφράσει Dante.¹⁸ Κατά τη μεταπολεμική περίοδο — περίοδο προσπάθειας πολιτικής ανοικοδόμησης και οικονομικής ανάπτυξης για την Ελλάδα — σε κλίμα αστάθειας και αβεβαιότητας, η γενιά των λογοτεχνών σημαδεύεται από τα βιώματα του Ιταλο-Ελληνικού Πολέμου, της Κατοχής και του Εμφυλίου. Το 1948 ο Giuseppe Ungaretti γνωρίζεται με τον Οδυσσέα Ελύτη και ξεκινά η φιλία τους. Ο Σεφέρης γοητεύεται από την ποιητική τέχνη του Dante και όταν στα 1946 γράφει την *Κίχλη* ο Λίνος Πολίτης την θεωρεί “αινιγματική”. Η *Θεία Κωμωδία* γίνεται αντικείμενο μελέτης για τους ποιητές της εποχής (Ζωή Καρέλλη, Ρίτα Μπούμπη-Παπά, κ.ά.) και επηρεάζει έντονα τους στίχους τους. Το 1953 ο Ηλίας Βενέζης μιλά για ιταλικό θέατρο¹⁹ και ο Bruno Lavagnini για τον κοινό πολιτισμό και την αμοιβαιότητα των λαών,²⁰ θεματολογώντας το 1955 σχετικά με το έργο των Σικελιανού-Παλαμά-Καβάφη.²¹ Το 1954 ο Filippo Maria Pontani μαρτυρεί το ενδιαφέρον του για τα Νεοελληνικά Γράμματα και ο Λίνος Πολίτης σχολιάζει άρθρο του με τίτλο “Σολωμός-Βαρβιάνης”.²² Στα 1962 ο καθ. Γ. Ζώρας δημοσιεύει στη *Νέα Εστία* μελέτη σχετικά με τις παλαιότερες επιδράσεις του Δάντη στη νεοελληνική λογοτεχνία.²³ Επίσης, το 1963 δημοσιεύεται μελέτη για το Leopardi, ποιητή του πεσσιμ-

17 *Νέα Εστία* 18, 1935:693–394. Πρόκειται για τη μετάφραση 12 ποιημάτων.
 18 *Νέα Εστία* 17, 1935:292–295 και *Νέα Εστία* 17, 1935:340–343. Σχετικά με την έμμετρη μετάφραση 100 ασμάτων του Δάντη από τον Ν. Καζαντζάκη, πρωτότυπη προσπάθεια η οποία σχολιάστηκε αρνητικά στην εποχή της ενώ σήμερα θεωρείται αποτέλεσμα εξαιρετικής έμπνευσης.
 19 *Νέα Εστία* 54, 1953:1488.
 20 *Νέα Εστία* 53, 1953: 214–215.
 21 *Νέα Εστία* 58, 1955: 970. Σχετικά με την έκδοση του “Νεοελληνικού Τρίπτυχου”.
 22 *Νέα Εστία* 58, 1955:1410–1414. Εξηγείται η απόρριψη της ιδέας να υιοθετηθεί η κριτική έκδοση των χειρογράφων του Σολωμού από την Ακαδημία Αθηνών. Παράλληλα, ένας ξεχωριστός πνευματικός άνθρωπος δημοσιεύει τον Οκτώβριο του 1954, στο περιοδικό *Rassegna Di Cultura e Scolastica*, έτ. 8, αρ. 10, άρθρο του που μαρτυρεί το ενδιαφέρον του για τα Νεοελληνικά Γράμματα.
 23 *Νέα Εστία* 71, 1962:724–726. Παράθεση σημαντικών στοιχείων για ευρύτερη μελέτη.

Χα-άα [~ ΆÚα•@æjã] [~ ΈΑÚ [-άαΑΓΕΕ [ΈΑ Ά Ά Ά Ά ΈΑ ΈΑQ) ΑΟΈΑÖ] [•ΛΈΑΤΈΑ
 V•jæ } à\æ•Aæ } à\ÖΕΑÖ] :æ : à•ΑÇ^ά•ΕΔΑΑÖ; ^\^ΛÜ^•Λει&@iã } ACE ~ •c|æ|æ|ÁÚ; [&^Λää } *•Á [-Ác@^ΛÖí^ } ææ|ÁQ } c^i } æcã [ ] æj|ÁÖ [ ] -^i^ } &^Λ
 [-ÁÖi^Λ^ΛÁÜc ~ ä^Λ•ΈΑÖjã } à^i^•ÁW } çç^i^•ic^ACE] !;|ÁGEEHÁΕΑÖjã } à^i^•ÁW } çç^i^•ic^ÁÖ^ } æic { } cã [-ÁSæ } * ~ æ*^Λ•ΛΈΑΤ [à^i^ } ÁÖi^Λ^ΛΚÁ
 ÇΕÁ^jæä^ΛΈΑÍ] JEÍÍTE
 ÇEi&@ç^ά^άæcÁQjã } à^i^•ÁW } çç^i^•ic^~κÁá•] æ&^E-jã } à^i^•É^á ~ Έæ ~

Montale — και λίγο αργότερα με αφορμή το θάνατό του — δημοσιεύονται μελέτες και κείμενα αφιερωμένα στο έργο του. Το 1978 ο Πέτρος Χάρης αφιερώνει τεύχος του περιοδικού για τα 200 χρόνια από τη γέννηση του Foscolo.³⁰ Ακόμη, συνεχίζεται το ενδιαφέρον για τον Giacomo Leopardi με αφιέρωμα στη μνήμη του και μελέτες για την ποίησή του. Όμως, έντονο είναι το ενδιαφέρον και για τους σύγχρονους Ιταλούς ποιητές και συγγραφείς: δημοσιεύονται μελέτες, ομιλίες, άρθρα για τους Ignazio Silone και Italo Calvino.³¹ Με τη συμπλήρωση 100 χρόνων από τη γέννηση του Filippo T. Marinetti δημοσιεύεται σχετική μελέτη του Κ. Ασημακόπουλου για το φουτουρισμό στη λογοτεχνία. Λίγο αργότερα, ο ίδιος μελετητής θα δημοσιεύσει μελέτημα για τον Giovanni Verga.³² Στα 1986, ο Κωνσταντίνος Τσάτσος και ο Παναγιώτης Κανελλόπουλος γράφουν στη *Νέα Εστία* για τον Alessandro Manzoni.³³ Ο καθ. Εμμ. Κριαράς δημοσιεύει κριτικό άρθρο για τις ιταλικές επιδράσεις σε παλαιότερα ελληνικά κείμενα το 1987.³⁴ Σημαντικές αναφορές επίσης γίνονται στο έργο του G. Leopardi,³⁵ ενώ ο Παν. Χρ. Χατζηγάκης δημοσιεύει μελέτη για τον Gabriele D' Annunzio.³⁶ Μεγάλη απήχηση επίσης, κατά τη διάρκεια όλης της ανωτέρω περιόδου, έχει το έργο του Luigi

³⁰ *Νέα Εστία* 104, 1978:1183–1248.

³¹ *Νέα Εστία* 104, 1978:1251. Προσωπική αναφορά του Κ. Ασημακόπουλου για τον Ιταλό δημιουργό. Επίσης και *Νέα Εστία* 115, 1984:399–400. Με αφορμή την παρουσίαση του έργου του Ιταλού συγγραφέα στο Ιταλικό Ινστιτούτο Αθηνών.

³² *Νέα Εστία* 119, 1986:531–534. Κριτικό μελέτημα για τον μεγάλο δάσκαλο και πρόδρομο των ιταλικών γραμμάτων.

³³ *Νέα Εστία* 119, 1986:565–568 και *Νέα Εστία* 119, 1986:568–572. Ομιλία του Κ. Τσάτσου στην Ακαδημία Αθηνών, στις 21.3.1986.

³⁴ *Νέα Εστία* 122, 1987:148–162. Κείμενο που πρωτοδημοσιεύτηκε στο περιοδικό *Εποχές* και τώρα αναδημοσιεύεται με προσθήκες και σημειώσεις.

³⁵ *Νέα Εστία* 123, 1988:649–655. Πρόκειται για την ομιλία του Mario Luzi στο Recanati, τόπο καταγωγής του Leopardi, τον Ιούνιο του 1987, για την επέτειο των 150 χρόνων από το θάνατό του.

³⁶ *Νέα Εστία* 124, 1988:1706–1710. Επετειακό άρθρο για τη ζωή και την αποτίμηση του έργου του D' Annunzio στην Ελλάδα.

Χα-ίσα [~ Άύα • @αβ] [~ ΈΑΥ [-ααGEE [ΈΑ Ά Ά Ά Ά ΈΑ Ά Ά Ά Ά ΈΑQ } ΑΟΕΑΟ [ ] • ΛΕΑ ΤΕΑ
V • αε } α λ α • αε } ά ά ΟΕΑΘ : α : ά Ας Ά ά • ΕΔΑΑΟ : Ά Ά Ά Ά Ü • αει & @ ά } ΑΣΕ ~ • ε α β α ά ά } [& Λ ά α } * • Α [- Ά @ Λ Ά Ο ί Λ } αει [ ] α β Ά Ο [ ] - Λ ί Λ } & Λ
[- Ά Ο : Λ Λ Ά Ü c ~ ά α • ΕΑΘ β } ά λ • Ά W } ά α : • α CΕ] ! α G E E Η Α Ε Α Θ β } ά λ • Ά W } ά α : • α C Ά Ο Λ } α ε { } α [- Ά Σ α } ~ α • Λ • Λ Ε Α Τ [ά λ : } Ά Ο : Λ Λ Κ Α
ΣΕ Ά λ α ά Λ Ε Α Τ Ι J Ε Ι Τ Ι Ε
CE ! & @ ας Ά ά α α α Θ β } ά λ • Ά W } ά α : • α C ~ Κ ά •] α & Λ Ε - β } ά λ • Ε λ α ~ Έ α ~

Pirandello.³⁷ Σύγχρονοι Ιταλοί πεζογράφοι όπως ο Alberto Moravia, ο Italo Calvino και ο Cezare Pavese μεταφράζονται στα ελληνικά, καθώς επίσης και πολλοί άλλοι λιγότερο γνωστοί λογοτέχνες. Σε όλη αυτή την περίοδο, των δύο δεκαετιών, η προσπάθεια παρουσίασης της ιταλικής λογοτεχνίας υπήρξε εντονότερη και η *Νέα Εστία* αποτέλεσε έναν από τους σημαντικότερους φορείς αυτής της προσπάθειας. Με έντονο ενδιαφέρον για την ιταλική λογοτεχνία, με μόνιμους συνεργάτες-μεταφραστές,³⁸ ιδίως κατά τη περίοδο 1975–1997, πρόσφερε στο αναγνωστικό κοινό και στους μελετητές σημαντικό μέρος της ιταλικής λογοτεχνικής παραγωγής. Θεωρώντας ιδιαίτερα σημαντική την παρουσία της ιταλικής λογοτεχνίας στην Ελλάδα καθ’ όλη τη διάρκεια του 20ου αιώνα, με τις δημοσιεύσεις μεταφρασμένων κειμένων και το σχολιασμό των επιδράσεων που άσκησαν αμφίδρομα η ιταλική και η ελληνική λογοτεχνία και κουλτούρα, παρατίθεται έργο ανεκτίμητης επιστημονικής αξίας για τους μελετητές. Για περαιτέρω έρευνα, ο συσχετισμός του υλικού της *Νέας Εστίας* με εκείνο άλλων ανάλογων εντύπων της εποχής (*Νέα Γράμματα*, *Επιθεώρηση Τέχνης*, *Νεοελληνικά Γράμματα*, κ.λπ.) θα προσθέσει στοιχεία για πληρέστερη κατανόηση και αξιολόγηση του θέματος. Αλλά και για τους μεταφρασεολόγους, το υλικό αποδεικνύεται ιδιαίτερα πρόσφορο για μελέτη: χαρακτηριστική περίπτωση αποτελεί ο Dante Alighieri και το έργο του *Θεία Κωμωδία*, που μεταφράστηκε και μεταφράζεται σε όλο τον κόσμο, ξανά και ξανά, ως προς τη θέση και τη σημασία που έχει για την εξελικτική πορεία της παγκόσμιας λογοτεχνίας. Ή ο Ούγκο Φώσκολο και ο Πετράρχης, οι οποίοι είναι επίσης πολυμεταφρασμένοι συγγραφείς στο πέρασμα των αιώνων.

Σχετικά με την επιλογή των τιμών των προσωπικοτήτων θα λέγαμε πως, στην Ελλάδα παρατηρείται η γενικότερη αποδοχή συγγραφέων

³⁷ Εκτενέστερη αναφορά από τον G. Schiro στην αίθουσα Παρνασσός, στις 10.02.1976. *Νέα Εστία* 101, 1977:301–305.

³⁸ Αναφέρω ενδεικτικά ορισμένους συνεργάτες που μετέφρασαν από την ιταλική γλώσσα: Μαργαρίτα Δαλμάτη, Άρης Δικταίος, Ξενοφών Καρακάλος, Εύα Κοππ, Θεόδωρος Μακρής, Ρίτα Μπούμη-Παπά, Ισμήνη Παπανικολάου, Μαρίνος Σιγούρος, Γεράσιμος Σπαταλάς, Παναγιώτης Χατζηγάκης.

Xæ-ðæá [~ ÁÚæ • @æ] [~ ÉÁÚ [-æáGEE [ÉÁ Á Á Á ÉÁ Á Á Á Á ÉÁQ } ÁÓÉÁÓ [ ] • ÉÁ ΤΕÁ
 V • ðæ } á \æ • ðæ } á ÓÉÁQ : æ : á • ÁÇ^ á • ΕΔÁÁÓ : ^ \ Á Ü^ • ðæ i & @ Á } ÁÇE ~ • c i æ } æ (Á Ú : [& ^ á } * • Á [-Áç @ ^ Á Ó i ^ } } æ i ÁQ } c ^ i } æ c i [ ] æ i Á Ó [ ] - ^ i ^ } & ^ Á
 [- Á Ó i ^ \ Á Ü c ~ á ^ • ÉÁQ } á ^ i • ÁW } áç ^ i • çc ^ ÁÇE] ! i | GEEHÁÉÁQ } á ^ i • ÁW } áç ^ i • çc ^ Á Ó } æ i c { ^ } c i [- Á Sæ } * ~ æ * ^ • ÉÁ T [á ^ i } Á Ó i ^ \ Á KÁ
 ÇÉÁ^ æ á ^ ÉÁ T | JÉ Í T É

ÇE i & @ ç ^ á ^ æ c Q } á ^ i • ÁW } áç ^ i • çc ^ KÁ •] æ & ^ É - } á ^ i • É ^ á ~ Éæ ~

μετά από κάποια βράβευσή τους και την καθιέρωσή τους στο εξωτερικό, όπως ο Alberto Moravia, ο Salvatore Quasimodo, ή όταν έχουν αποτελέσει πρότυπο άλλων συγγραφέων, όπως ο Gabriele D' Annunzio.

Βέβαια, στον εκδοτικό χώρο γενικότερα πάντα πρώτοι στις προτιμήσεις είναι οι κλασικοί συγγραφείς, τόσο στον τομέα της ποίησης όσο και της πεζογραφίας. Όμως, στα περιοδικά, που απευθύνονται σε πιο περιορισμένο και ειδικότερου επιπέδου κοινό, και άλλοι, κυρίως σύγχρονοι, λογοτέχνες γίνονται γνωστοί μέσα από τις σελίδες τους. Σημαντικό κριτήριο σύγκρισης, επίσης, αποτελεί η μεγάλη αύξηση μεταφράσεων μετά τη μεταπολίτευση καθώς επεκτείνεται και η εκδοτική παραγωγή. Στο σημείο αυτό, ίσως πρέπει να γίνει αναφορά στην άνιση δημοσίευση μεταφρασμένης πεζογραφίας αντί ποίησης (η οποία αντίθετα βρίσκει διέξοδο μέσω των περιοδικών), αφού η τελευταία δεν ελκύει ιδιαίτερα τους εκδότες, φαινόμενο που παρατηρείται και σήμερα.³⁹

Πνευματικοί δεσμοί Ελλάδας-Ιταλίας όπως παρουσιάζονται στη *Νέα Εστία*

Η απήχηση και η επίδραση των λογίων της Ιταλίας στα Νεοελληνικά Γράμματα κατά τον 20ο αι. αποτελούν εκτός από πηγή ακατέργαστου λογοτεχνικού πλούτου, βάση για εμπεριστατωμένες επιστημονικές μελέτες γύρω από την Ιταλική Γραμματεία και τις σχέσεις της με την Ελληνική. Πιο συγκεκριμένα, εξετάζοντας τις περιπτώσεις της Ιταλικής Γραμματείας, που έχουν δημοσιευτεί στο περιοδικό *Νέα Εστία*, με τη μορφή μεταφράσεων, άρθρων, δοκιμίων κριτικής, μελετημάτων, βιβλιοκρισιών, σχολιασμού ευκαιριακών γεγονότων και την παρουσίαση Ιταλών λογοτεχνών και λογίων από το 1927 έως το τέλος του αιώνα, διανύει κανείς όλο το φάσμα της πνευματικής Ιταλίας από το μεσαίωνα έως τη σύγχρονη εποχή. Συσχετίζοντας με το πλαίσιο της ελληνικής λογοτεχνικής, ιδεολογικής και ιστορικο-κοινωνικής πραγματικότητας της περιόδου ανακαλύπτουμε τις στενές και

³⁹ Ζωγραφίδου, 1999:93-97.

Xæ-ðæð [~ ÁÚæ • @æjã] } ~ ÉÁÚ [-ðæðGEE [ÉÁ Á Á Á Á ÉÁ Á Á Á Á ÉÁQ } ÁÓÉÁÓ] [• ÉÁ T ÉÁ
V • ðæ } ð \ æ • ðæ } ð Á Ó É Á Ó : ð • Á Ç ^ ð • É Δ Á Ó : ^ \ \ Á Ú ^ • ^ æ i & @ ð } Á C E ~ • ç ð j æ ç Á Ú : [& ^ ð á] * • Á [- Á c @ ^ Á Ó ð ^ } } æ j Á Q } c ^ i } æ ç [ ] æ j Á Ó [ ] - ^ i ^ } & ^ Á
[- Á Ó i ^ \ \ Á Ú c ~ ð ð ^ • É Á Q jã } ð ^ i • Á W } ð ç ^ i • ç c ^ Á C E] ! ð j G E E H Á É Á Q jã } ð ^ i • Á W } ð ç ^ i • ç c ^ Á Ó ^ } æ i c { ^ } ç Á [- Á S æ] * ~ æ * ^ • Á É Á T [ð ^ i } Á Ó i ^ \ \ K Á
Ç É Á j æ ð á É Á T I J E Í T I E

Ç E i & @ ç ^ ð á æ ç Á Q jã } ð ^ i • Á W } ð ç ^ i • ç c ^ K Á •] æ & ^ É - jã } ð ^ i • É ^ á ~ É æ ~

Βιβλιογραφία

Αργυρίου, 1988

Αλ. Αργυρίου, *Η μεταπολεμική πεζογραφία. Από τον πόλεμο του '40 ως τη δικτατορία του '67*, Τόμ. Α, Σοκόλης, Αθήνα.

Βαφειάδου Πασχαλινού, 2002

Σ. Βαφειάδου Πασχαλινού, “Το πολυμορφικό έργο του Γρ. Ξενόπουλου” *Grecia y la Tradición clásica*, Tomo I. (Actas del Congreso de Neohelenistas de Iberoamerica, VII Jornadas de Literatura Neogriega, La Laguna, 30 de Octubre-3 de Noviembre de 2001), Servicio de Publicacionew, Universidad de La Laguna, Tenerife.

Γαραντούδης, 2002

Ε. Γαραντούδης, “Τα μεταπολεμικά λογοτεχνικά περιοδικά” *Νέα Εστία* τ. 151, σ. 1023–1044.

Ζωγραφίδου, 1999

Ζ. Ζωγραφίδου, *Η παρουσία της Ιταλικής Λογοτεχνίας στην Ελλάδα Παρατηρητής*, Θεσσαλονίκη.

Ζώρας, 1999

Γερ. Ζώρας, *Θύβρις. Σύλλαβος Μελετημάτων Ελληνο-Ιταλικού Θεματολογίου*, Δόμος, Αθήνα.

Zoras, 1993

Ger. Zoras, “Aspetti multiculturali nelle principali riviste letterarie greche” *Ιταλοελληνικά IV*, 1991–1993, Istituto Universitario Orientale, Napoli.

Καρπόζηλου, 1982

Μ. Καρπόζηλου, *Αφιερώματα περιοδικών. Συμβολή στη καταγραφή τους (1880–1980)*, Ε.Λ.Ι.Α., Αθήνα.

Μαστροδημήτρης, 1998

Π. Δ. Μαστροδημήτρης, *Ανάλεκτα Νεοελληνικής Φιλολογίας*, Νεφέλη, Αθήνα.

Μερακλής, 1987

Μερακλής, Μ. Γ., “Πηγές Της κοινωνιστικής Λογοτεχνίας”, *Νέα Εστία* τ. 122:181–195.

Τζιόβας, 1989

Δ. Τζιόβας, *Οι μεταμορφώσεις του εθνισμού και το ιδεολόγημα της ελληνικότητας στο μεσοπόλεμο*, Οδυσσεάς, Αθήνα.

Xæ-ðæá [~ ÁÚæ•@æjə] ~ [~ ÉÚ [-ðæáCÉÉ [ÉÁ Á Á Á Á ÉÁ Á Á Á Á ÉÁQ } ÁÓÉÁÖj [•ΛÉÁΤÉÁ
V•ðæ } á\æ•ðæ } áhÓÉÁØjæ : á•ÁÇ^á•ÉDÁÁÖj ; ^\^ÁÜ^•æi&@iá } ACE ~ •c}æjæáÚj [&^áá } *•Á [-Ác@^ÁÓi^ } }æcá [ ]æjÁÖ [ ]-^i^ } &^Á
[-ÁÖj ; ^\^ÁÜc ~ áá^•ÉÁØj } á^i•ÁW } áç^i•áç^ÁCE] !á]MGEÉHÁÉÁØj } á^i•ÁW } áç^i•áç^ÁÖ } æi^c { ^ } cÁ [-ÁSæ } * ~ æ*^•ΛÉÁ T [á^i }] ÁÖj ; ^\^ÁÜc }
CÉÁ^æáá^ÉÁÍ j JÉÍÍÉÉ
CÉi&@áç^áááæáØj } á^i•ÁW } áç^i•áç^i•kÁá•]æ&^É-] } á^i•É^á ~ Éæ ~